

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. An & qua ratione Deus sit immensus & vbiq[ue] præsens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

multitudo aut infinitas; nec secundum numerum, nec secundum magnitudinem, aut intensiorem. Et licet in eo distingui possint ratione quidam quasi gradus Valoris; re ipsa tamen illic nulla est multitudo eiusmodi graduum. Cum igitur in hoc infinito non sit vlla actualis & realis multitudo vel magnitudo; non continet id vllam implicationem contradictionis, qualis in reali multitudine vel magnitudine actu infinita cernitur.

DVBIVM III.

An. & qua ratione Deus sit immensus, & ubiq. præsens; & an ex operatione Dei hoc colligatur.

S. Thom. 1. p. q. 8. aa. 4.

Tripliciter est quidem hæc quæstio, an & qua ratione Deus sit immensus; & an sit ubique præsens; & an ex operatione Dei hoc probetur. Sed quia quæstiones connexæ sunt, ad eas omnes sequentibus assertionibus respondebimus. Prius tamen notandum est. A. lenis 1. part. quæst. 6. memb. 1. etsi quidem vocabulum *immensitatis* generatim significare possit infinitatem DEI, siue quoad Esse, seu essentiam secundum se; quo modo simpliciter & absolute dicitur infinitas, de qua actum dub. 1. siue quoad Esse diuinum in ordine ad intellectum; quo modo dicitur incomprehensibilitas, de qua agendum quæst. 6. siue in ordine ad durationem, quo modo dicitur æternitas; hoc loco tamen proprie atque absolute significare infinitatem Esse diuini in ordine ad locum, quo modo etiam dicitur Incircumscriptio, seu potius *incircumscriptibilitas*.

Assertio I. Deus simpliciter & absolute est immensus, seu incircumscriptibilis in ordine ad locum. Est de fide ex Concilio Lateranensi capit. Firmiter de sum. Trinitat. & fid. Catholic. vbi distincte definitur & dicitur: *Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod vnus solus est verus DEVS, immensus, æternus, & incommutabilis; incomprehensibilis.* Idem habetur in Symbolo S. Athanasij; & in Scriptura, Baruch. 3. v. 25. *O Israel; quam magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius. Magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus.* Et Psalm. 144. v. 3. *Et magnitudinis eius non est finis.* Idem passim asserunt SS. Patres; & probat euidentis ratio, vt dicemus.

2 Assertio II. Deus secundum suam substantiam ita immensus est, vt huius mundi ambitu, seu quibuslibet finitis spatijs nequaquam concludatur vel definiatur, aut definiri vllomodo possit; siue loquamur de vi eius replendi loca plura ac plurâ in infinitum in actu primo, siue etiam de actuali eius existentia, quæ

proinde nullo loco terminatur aut concluditur. Est extra controuersiam apud Scholasticos Doctores; nec potest sine errore negari; Patet ex Scriptura, quæ hoc aperte asserit 3. Reg. 8. vers. 27. *Si enim cælum, & cæli cælorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc, quam adificauit.* Job. 11. vers. 7. *Forasit vestigia Dei comprehendes, & vsque ad perfectum Omnipotentem reperies? Excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognoscas? Longior terrâ mensura eius, & latior mari.* &c. Quæ verba tamen non sunt ipsius Iobi, sed Sopharis Naamathita; sunt tamen ab Ecclesia & Ecclesiasticis Doctoribus passim recepta, & adhibentur ad idem institutum comprobandum. Similia sunt illius Eliphaz Themanita Job. 22. vers. 12. *An non cogitas, quod Deus excelsior cælo sit, & super stellarum verticem subleuetur.* Item Isaia 40. vers. 12. *Quis mensus est pugillo aquas, & cælos palmo ponderauit? quis appendit tribus digitis molem terræ, & librauit in pondere montes; & colles in statore? Vbi Deus quasi extra omnem substantiam rei create positus describitur. Idem canit Ecclesia: quem totus non capit orbis; in tua se clausit visera factus homo.*

Idem expresse docent SS. Patres. Optime Sanctus Dionysius cap. 9. de diuin. nom. ait, Deum omnia penetrare, & super omnem magnitudinem se diffundere. Et in eundem sensum eleganter S. Augustinus lib. 7. Confess. c. 5. *Constituebam, inquit, in conspectu spiritus mei vniuersam creaturam, & feci vnani massam grandem, distinctam generibus; sane finitam; te autem Domine ex omni parte ambientem eam & penetrantem, sed vsquequaque infinitum; tanquam si mare esset ubique & vndique, per immensa spatia, infinitum solum mare. & haberet intra se spongiam quamlibet magnam, sed finitam; tamen plena esset spongia illa ex omni parte sua immenso mari. Sic creaturam tuam finitam; te infinito plenam putabam, & dicebam: Ecce Deus; & ecce quæ creauit Deus, & ecce quomodo ambis, & implet ea?*

Idem euidenter probatur ex infinitate DEI. Nam immensitas Dei, seu magnitudo virtualis, siue quod idem est, vis Dei existendi in rebus ac locis omnibus, non minus infinita est, quam ipsa eius essentia secundum se, ex qua secundum rationem nostram quasi profluit; Sed essentia DEI secundum se est simpliciter infinita, ex dub. 1. Ergo & immensitas seu magnitudo Dei virtualis, seu vis existendi in rebus omnibus, itidem simpliciter infinita est: Ergo nec vis eius existendi in locis, nec actualis eius existentia (à locis vtique in dependens) vlllo finito spatio seu loco terminari ac definiri potest.

Assertio III. Deus re ipsa intime per essentiam, adeoque substantiam & entitatem suâ, præsens est rebus & locis omnibus; ac proinde est ubique. Ita Scholastici omnes, cum S. Thoma hic quæst. 8. art. 1. & 2. & in 1. dist. 37. quæst. 1. & 2. & in lib. 3. cont. gent. cap. 68. contra quosdam Iudæos, & ex Christianis

nonnullis

nonnullos, quorum illi Deum templo Hierosolymitano claudabant, apud Sanctum Hieronymum in illud Isaiæ 66. *Cælum mihi sedes: isti vero cælo; apud Anastasium Synaitam lib. 2. de rect. fid. dogmat. tom. 1. Bibl. Patrum, & apud Hugonem Victorinum lib. 1. de Sacram. part. 3. cap. 17. & in sum. trac. 1. cap. 4. Quos secutus est Augustinus Eugubinus in illa verba Psal. 138. Si ascendero in cælum: ubi docet, Deum substantiali sua præsentia solummodo in cælo esse, sicut sol secundum substantiam in cælo tantum est, etsi luce sua collustrer omnia; à nulla re inquinatus.*

Cui sententiæ, præter Anthropomorphitas, & recentem quandam è Caluini schola ministrum, admodum fauet etiam Aristoteles, non solum lib. de mundo ad Alexandrum, quem multi Aristotelis esse negant; sed etiam lib. 1. de cælo cap. 9. Eandem, aut non longe diuersam secuti sunt Manichæi apud Sanctum Augustinum lib. cont. epist. fund. cap. 16. vt & Stoici apud Tertullianum apolog. cont. gent. cap. 47. denique Auerroës disp. 14. contra Algazelem, ubi pueros vocat eos, qui dicunt, Deum esse in rebus omnibus.

Sed est error manifestus, vt omnes Theologi recentiores notant, & aperte refellitur, ex Scriptura Iosue 2. vers. 11. *Deus in cælo sursum, & in terra deorsum.* Psalm 138. vers. 7. *Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es; si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris: Etenim illic manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Isai. 66. vers. 1. *Cælum sedes mea est, & terra scabellum pedum meorum.* Ierm. 23. vers. 24. *Si occultabitur vir in absconditis, & ego non videbo eum, dicit Dominus. Nunquid non cælum & terram ego impleo, dicit Dominus? Sap. 1. vers. 7. Spiritus Domini repleuit orbem terrarum.* Item Act. 17. v. 27. *Quamuis non longe sit ab unoquoque nostrum, in ipso enim vivimus, mouemur, & sumus.*

Idem docent SS. Patres. Cyprianus lib. de vanit. Idol. *Deus est totus ubique diffusus.* Hilarius lib. 1. de Trinit. *Nullus sine Deo locus est.* Augustinus epist. 17. ad Dardanum. *Deus ubique præsens est, & ubique totus.* Similia habent superius citati. Idem ex Philosophis docuerunt Thales, qui dixit *Omnia Deorum esse plena*, apud Aristotelem lib. 1. de anim. cap. vlt. tex. 86. Item Heraclitus apud Aristotelem lib. 1. de part. anim. cap. 5. alijque Platonici, & Peripatetici apud Cicronem lib. 1. Acad. qq. Ratio sumitur ex immensitate, & seq. assertionem.

Recte tamen notat Sanctus Thomas cit. q. 8. art. 1. ad 4. Cum per Dæmones intelligamus Angelos malitia deformatos, non esse absolute dicendum, Deum esse in dæmonibus; sed cum addito, in quantum sunt res quædam. Verba S. Thomæ sunt. *In dæmonibus intelligitur & natura, qua est à Deo; & deformitas culpa, qua non est ab ipso. Et ideo non est absolute concedendum, quod Deus sit in dæmonibus, sed cum hac additione, in*

quantum sunt res quædam. In rebus autem, qua nominant naturam non deformatam, absolute dicendum est Deum esse. Sed & Deus secundum effectum, peculiari quandoque ratione in loco vno potius, quam in alio, vt in cælo esse dicitur; quia in vno loco magis, quam in alio ostendit suam gloriam; ac speciatim quia in cælo proprie seipsum clare videndum exhibet, non alibi communiter. Qua ratione dicimus Pater noster, qui es in cælis. Quod spectat quod S. Thomas cit. quæst. 8. art. 3. notauit, Deum per modum abstracti operationis speciatim esse in rationali creatura, qua cognoscit & diligit illum actu vel habitu; eo modo, quo cognitum est in cognoscense & desideratum in desiderante.

Assertio IV. Omnipotentia Dei recte & efficaciter probatur ex operatione Dei in rebus omnibus. Ita S. Thomas hic quæst. 8. art. 1. & lib. 3. cont. gent. cap. 68. Ferrariensis, Caietanus, & omnes Thomistæ ibidem, Altifiodorensis lib. 1. cap. vlt. quæst. 1. Albertus in 1. dist. 37. art. 1. Alensis 1. part. quæst. 9. im. 2. Bonauentura d. 37. 1. p. art. 1. quæst. 1. Egidius, Durandus quæst. 1. Richardus art. 1. quæst. 1. Aureolus quæst. vnic. art. 2. Capreolus quæst. vnic. concl. 1. Argentina art. 1. Marsilius quæst. 39. Maior q. 1. Henricus in sum. art. 30. quæst. 5. Gregorius de Valentia hic quæst. 8. punc. 1. Suarez Metaph. tom. 2. d. 30. sec. 7. & hic lib. 2. cap. 2. n. 7. Molina hic quæst. 8. art. 1. dub. 2. ubi contrariam sententiam vocat non solum falsam, doctrinæque Aristotelis aperte contrariam, sed etiam parum tutam in fide; cum videatur repugnare quibusdam Scripturæ locis, vt dicitur.

Sed omiſſa hac censura, nihilominus eam ipsam contrariam sententiam tradunt Scotus in 1. dist. 37. quæst. vnic. Bassolis art. 3. Mayron quæst. 1. art. 2. Aquila art. 1. Rubion. q. 2. Lychetus, Bargius, Ockham q. vn. Gabriel quæst. vn. art. 2. dub. 1. & fere Vasquez hic d. 28. n. 13. dum ait; *hactenus id eo medio non fuisse efficaciter probatum; & difficulter posse eo medio probari.*

Probatur tamen assertio ex Scriptura, in qua ratio diuinæ præsentia redditur ex operatione. psal. 138. v. 10. *Si ascendero in cælum, tu illic es; si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris; etenim illic manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Et Apostolus Act. 17. vers. 27. & 28. *Non longe est ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus, mouemur, & sumus.* Vbi hoc idem etiam indicant SS. Patres.

Ratio esse debet; non quidem quasi vel ipsa præcisè transiens operatio, Deo, alijsque Spiritibus sit ratio existendi in rebus, vt indicat S. Thomas hic. quæst. 8. art. 1. & 2. & cum Caietano, & Ferrariensi loc. cit. docent Thomistæ recentiores; quod suo loco de Angelis refellimus. Nec quasi realis præsentia sit vniuersim, aut conditio prærequisita ad operandum, seu efficiendam re aliquam; aut hoc loco vilo modo naturam prior operatione: sic enim Deus naturam prius existere debuisset in

mundo, quam crearet mundum; qua in re consentiunt etiam Caietanus, Ferrariensis, & Thomista alij, qui docent, præsentiam huiusmodi non requiri, quasi quid necessarium ad operationem, sed consequenter, ut effectum ipsius. Nec quasi vniuersum de ratione agentis immediate inmediate suppositi sit, realiter esse præsentem, passo; adeoque contradictionem implicet, actionem hoc sensu fieri in distans, ut Molina, & ex parte Suarez indicant; quod bene refellit Vasquez cit. cap. 5. sed tum quia est de ratione agentis perfectissimi, adeoque primi & infiniti, qualis Deus est, ut eius essentia, non minus quam virtus, sit infinita & immensa, adeoque realiter præsens vbiq; ut recte Gregorius de Valentia loc. cit. & Suarez hic n. 7. Tum quia si agens esset limitatum ad certum aliquem locum, hoc ipso finitum esset, adeoque impotens ad operandum in distans. Tum quia si Dei potentia est infinita, non minus præsentia erit infinita: quia ratione ipsæ etiã Vasquez tandem concedit num. 16. ex potentia & operatione, immensitatem Dei in rebus recte probari: quidquid Bassolis in 1. dist. 37. quæst. vn. art. 1. & 3. dixerit; sola fide probari posse præsentiam Dei ad res omnes; nec rationes, quibus alioqui probatur, esse euidentes.

Atque ad prædictum etiam sensum fatendum est, Deum si per impossibile alicubi non esset, eo loco operari non posse: licet alio sensu, id meo iudicio verisimilius negetur; nimirum si ponamus, Deum, quamuis a loco aliquo absentem, nihilominus habere ac retinere vim & potentiam suam infinitam in operando. Tunc enim, quia operari in distans, adhuc esset quedam perfectio in agendo, vendicans independentiam à contactu quantitativo, & illimitationem virtutis actiue, non video, qua ratione infinito agenti possit denegari: præsertim cum re ipsa nunc etiam actualis Dei præsentia agentis, ad rem, seu locum vbi agit, non sit conditio prærequisita ad agendum, sed aliquid consequens ad actionem, uti dictum.

7 Atque ita præter Vasquium, & alios citatos contra positam assertionem, docet etiam Suarez Metaph. loc. cit. etsi contrarium asserat Molina, & alij quidam recentiores, rati, non minus implicare contradictionem, ut aliquid immediate agat in distans, quam ut aliquid immediate agat non existens eo tempore, quo est actio: cum tamen hæc inter vtrumque sit aperta disparitatis ratio; tum quod non existentia agentis tollit ipsam quoque vim agendi, non autem distantiam localis; tum quod coexistentia cum actione immediate agentis, est conditio necessario ad eam prærequisita, non autem præsentia localis ad effectum siue actionem, ut dictum. Cum ergo per distantiam localem ab effectu seu actione, in nostro casu, nec tollatur vis actiua, eademque infinita Dei, ut supponimus; nec desideretur vllum aliud principium, aut vlla conditio prærequisita ad agendum; quidni dicendum sit, Deum ex prædicta hypothesi nihilominus agere posse.

8 Assertio V. Deus non est in loco circumscriptiue, nec definitiue, nec omnino proprie, sed im-

proprie. Ita Magister in 1. dist. 37. Alensis 1. p. quæst. 9. m. 1. Albertus in 1. dist. 37. art. 7. Bonauentura ead. dist. 1. p. art. 1. quæst. 2. Durandus ibid. quæst. 2. Gabriel quæst. vn. art. 2. Argentina art. 1. & consentit S. Thomas quæst. 8. ad 2. ac communis Doctorum. Eodemque sensu SS. Patres quandoque absolute dicunt, Deum nusquam esse, ut Chrysostomus hom. 5. in cap. 2. Coloss. & alij Ratio sumitur ex notatione terminorum; nam circumscriptiue esse in loco, est commensurari loco, ita ut totum locatum toti loco, & pars parti respondeat; quod de Deo non potest dici, ut patet. Definitiue esse in loco est loco definiti, ita ut existentia locati non excedat locum, adeoque locatum contineatur & includatur loco; quod Deo non conuenire patet ex assertione. Unde sequitur etiam, proprie non esse in loco, quia conditiones loci, quas ex Aristotele 4. Physic. regetur Bonauentura in 2. d. 2. art. 1. q. 3. nimirum continere, mensurare, & seruari locatum, non conuenit Deo. Sed hæc ratio solum procedit de loco naturali rerum naturalium. Ratio igitur vniuersalis est; quia de ratione omnis loci est, continere aliquo modo locatum, & terminare, vbi locale intrinsecum locati: quorum neutrum Deo continet: non primum; ex dictis: non secundum; quia Deus nullam habet habitudinem realem ad creaturam, ut q. seq. dicitur Et quamuis ob hanc quidem causam recte negetur de Deo, esse locabilem, vel locatum, & similia, quæ vsu loquendi Doctorum non sunt recepta; non tamen simpliciter & absolute dicendum est, non esse in loco, ut notauit Alensis loc. cit. m. 1. quia contrarium vsu est receptum, & negationes sunt malignantis nature.

9 Assertio VI. Deus est in loco repletive, totus in toto, totus in qualibet parte loci. Ita S. Thomas hic quæst. 8. art. 2. Alensis 1. p. quæst. 9. m. 1. & 3. Altiſiodorensis lib. 1. cap. vlt. quæst. 1. Bonauentura, Durandus Gabriel, loc. cit. & alij communiter. Et posterior pars patet ex quæst. 2. quia Deus est plane simplex, adeoque indiuisibilis, multo magis quam anima, vel Angelus.

Prior pars sumitur ex citatis Scripturis, Sap. 1. Spiritus Domini repleuit orbem terrarum. Hierem. 23. Nunquid non caelum & terram ego impleo, dicit Dominus? Eodem modo sæpe loquuntur SS. Patres; in quibus Damascenus lib. 1. de fide cap. 16. & 18. *Cuncta, inquit, substantialiter replens. Ratio est; non solum quia Deus effectiue res omnes & singulas replet ijs, quas habent perfectionibus, conseruando eas in suo Esse quod habent: sed etiam quia per indistantiam præsentia suã terminat capacitatem cuiusque rei, quam habet ad coexistendum Deo: tametsi aliqui hæc repletio sit solum impropria & metaphorica. Quia metaphora etiam creaturæ dicuntur aliquando plenæ donis gratiæ. &c.*

10 Assertio VII. Deus recte dicitur esse vbiq; per essentiam, præsentiam, & potentiam. Ita S. Thomas hic quæst. 8. art. 3. & communis Docto-

rum in 1. distinct. 37. ex sancto Gregorio homil. 8. in Ezech. quidquid Aureolus in 1. distinct. 37. quæst. vnic. art. 3. negare videatur, hos tres modos existendi in rebus, esse inter se (ratione nostra) distinctos.

Probatur & declaratur ex Sancto Thoma ibidem, omiſſis varijs aliorum explicationibus. Quia in rebus creatis substantia intelligens tripliciter esse potest: primo, ratione suæ virtutis & operationis, siue potestatis, quomodo Rex est in suo regno: secundo, ratione intuitus, quo modo omnia, quæ in cuiusque conspectu sunt, dicuntur ipsi esse præsentia; v. g. omnia, quæ etiam in aliena domo sunt, etiam si quis secundum substantiam non sit in qualibet parte domus: tertio, ratione substantiæ vel essentiæ; quo modo res est in eo loco, in quo substantia eius existit: iam vero Deus est in rebus omnibus, his omnibus modis; nimirum per potentiam, in quantum omnia eius potestati subiiciuntur, & quatenus ipse operatur in omnibus: per præsentiam, in quantum omnia nuda sunt & aperta oculis eius: denique per essentiam, quia per suammet substantiam intime præsens est rebus omnibus, vt. superius dictum.

11 Quod quidem ita defendendum est, contratriplicem errorem; primum Manichæorum, qui spiritualia solum & incorporea diuinæ potestati subiecta esse dicebant; inuisibilia vero & corporalia potestati principij contrarij: secundum eorum, qui dicebant, inferiora hæc non esse subiecta diuinæ providentiæ, iuxta illud Iob. 22. vers. 14. *Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, & circa cardines cæli perambulat*: tertium eorum, qui docebant, non omnia immediatè à Deo fuisse creata, qui proinde Deum secundum substantiam à rebus quibusdam abesse indicabant: de quibus erroribus suis locis sigillatim agendum. Præter hos verò tres modos, sunt adhuc duo alij, quibus Deus est in Creatura rationali; nimirum vel per donum gratiæ, vel per substantiam terminando naturam, sicut Verbum est in natura humana Christi, vt notauit Sanctus Thomas ibidem, de quibus suis locis agendum.

Affertio VIII. Attributum immensitatis Deo necessariò, & ab æterno conuenit: prædicatum vero Omnipræsentia siue vbiuitatis actualis absolute loquendo, libere, & solum ex tempore. Ita Sanctus Thomas in 1. dist. 37. quæst. 2. artic. 3. Alensis 1. p. quæst. 9. num. 4. Albertus dist. 37. artic. 4. Bonauentura distinct. 37. 1. p. artic. 2. quæst. 2. Egidius quæst. 3. Argentina quæst. 1. artic. 1. Gabriel quæst. vnic. artic. 3. Suarez 1. p. lib. 2. cap. 2. num. 5. Vasquez 1. p. quæst. 8. art. 4. Probatur & declaratur. Quia immensitas in Deo dicit quasi actum primum, hoc est, vim existendi infinitam in ordine ad res, & loca alia; ita vt formaliter & vltimate in diuina existentia significet negationem termini, seu terminabilitatis, ex parte loci, seu rerum, in quibus Deus existit, aut existere potest: quocirca formaliter non includit coexistentiam creaturæ.

Tom. I.

12 At verò Omnipræsentia & Vbiuitas dicitur aliquid positium, & quidem quasi actum secundum, siue actualem præsentiam DEI in rebus & locis omnibus, ex immensitate ortam, quo fit, vt existentia DEI formaliter superaddat, non quidem modum aliquem intrinsecum ipsius Vbi, vt in rebus creatis accidit: aut quicquam omnino reale intrinsecum Deo; sed certe tamen denominationem extrinsecam, seu relationem rationis, ex eo ortam, quod simul cum DEO coexistunt res aliæ creatæ: quæ quia simpliciter non esse potuissent, fit vt hoc prædicatum formaliter & complete acceptum, in Deo, sit liberum, & ex tempore Deo conueniens, non necessariò & ab æterno: etsi fundamentaliter dici possit necessarium; quia nimirum DEVS vi immensitatis suæ, tantam in existendo perfectionem habet, vt contradictionem implicet, eum non intime præsentem esse rebus & locis omnibus, posita existentia eorundem: sicut absolute liberum erat Deo, cognoscere existentiam creaturarum, at hac tamen supposita, necessariò eam cognoscit; quia si non cognosceret, iam terminata & finita foret eius scientia.

Sunt tamen interim quidam, in quibus Alensis & Bonauentura loco citat. Hugo Victorinus in sum. sentent. tractat. 1. capit. 4. qui dicunt, Deum ab æterno fuisse vbiue; quia fuit in seipso, & quasi in sua immensitate, quæ æquipollet omni loco: sed quæ locutio impropria est.

Affertio IX. Attributum siue prædicatum vtrumque, tam Immensitatis, quam actualis Omnipræsentia, ex vi propria & necessitate naturæ, est Deo ita proprium, vt nulli creaturæ possit esse commune. Ita Sanctus Thomas hic quæst. 8. artic. 4. & in 1. dist. 37. quæst. 2. artic. 2. Alensis 1. p. quæst. 9. mem. 5. Albertus 1. p. distinct. 37. artic. 8. Bonauentura 1. p. dist. art. 2. quæst. 1. Argentina quæst. vn. art. 1. Maior quæst. 1. Et est communis Doctorum, ac SS. Patrum. Probatur. Tum quia implicat contradictionem, aliquam creaturam secundum extensionem esse infinitam actu, ex dictis dub. præcedent. Tum quia etiam si aliqua creatura ob suam infinitatem magnitudinis corporeæ haberet vim existendi vbiue, ac etiam in infinitis locis; non tamen esset vbiue per se primo, ac secundum se totam, sed solum secundum partes. Tum quia, esto etiam posset esse vbiue secundum se totam, non tamen id fieret ex vi propria & necessitate nature, sed ex dono ac voluntate Dei. Plura assert. 1. 1.

13 Affertio X. Nihil tamen interim obstat, quo minus actualis Vbiuitas seu Omnipræsentia, generali quadam ratione, communicetur etiam creaturæ. Ita Sanctus Thomas ead. quæst. 8. art. 4. ex communi. Probatur & declaratur ex sancto Thoma ibidem. Quia vbiuitas actualis dupliciter alicui conuenire potest; nimirum primo & per se; deinde ratione alicuius partis, & per accidens. Primo esse vbiue dicitur illud, quod secundum se totum, & non solum secundum aliam & aliam sui partem est

M 3

vbiue

vbiq̄ue: per se vero, cui non conuenit esse vbiq̄ue per accidens, nimirum ratione alicuius suppositionis. Iam ergo licet hoc modo nulla creatura naturaliter possit esse vbiq̄ue, potest tamen esse alio illo modo. Quia si ponamus, materiam primam esse eiusdem rationis in omnibus creaturis, tum illa, ratione diuersarum partium, erit vbiq̄ue etiam naturaliter, vt indicat S. Thomas ibidem ad primum. Si etiam supponamus, nullum aliud corpus esse, præter vnum aliquod granum milij, iam illud erit vbiq̄; per accidens, etiam sine alio nouo miraculo, vt fatetur etiã S. Thomas cod. a. 4. in Corp.

Sed & supernaturaliter, ac per absolutam Dei potentiam, nihil obstat, quo minus etiam stante hoc toto vniuerso; imo etiam crescente eius magnitudine, res aliqua creata, præsertim incorporea, secundum se totam sit vbiq̄ue in toto vniuerso, non quidem ipsamet illa vbiq̄uitate & Omnipræsentiã DEI, quam eius propriam esse diximus, sed aliqua participata vi longe inferioris ordinis, vt recte docent Scotus in 4. d. 10. quæst. 2. art. 3. Sotus 4. Physic. quæst. 2. art. 3. Roffensis lib. 1. de Eucharistia contra Oecolampadium cap. 33. Suarez 1. p. lib. 2. de Deo cap. 2. n. 12: & 3. p. d. 37. sec. 4. & probabile censet Gregorius de Valentia hic quæst. 8. p. 4. Ratio est; quia nulla adferri potest ratio, quæ ostendat hac in re implicatione contradictionis.

Affertio XI. Reipsa tamen, & de facto, nulla creatura pura est vbiq̄ue totaliter; Ita cum Sancto Thoma loc. cit. habet communis Doctorum sententia: contra Durandum in 1. d. 37. p. 2, quæst. 1. & 2. qui Angelum docet esse necessario vbiq̄ue præsentem, eo modo, quo præsens alicui loco dici potest; de qua re ex instituto agendum disp. 5. Probatur ex Scriptura & SS. Patribus, qui tum Angelis, tum etiam cæteris rebus omnibus creatis tribuunt motum localem, qui repugnat subiecto existenti vbiq̄; Ratio contra Durandum est. Quia proprietates rei cuiusque respondent ipsi essentia eiusdem rei: cum ergo essentia cuiusque rei sit finita, etiam Esse in loco, quæ eius proprietas est, necessario finita est; ita vt detur determinatus aliquis & finitus locus, quo maiorem occupare res naturaliter non possit.

Addit tamen Durandus cit. quæst. 1. num. 33. *Angelum non idcirco esse vbiq̄ue, sicut Deus est vbiq̄ue. Quia vel nullus Angelus potest omnia corpora mouere localiter: vel quia Deus est vbiq̄ue, sicut causa replens omnem locum suis effectibus: & sicut causa conseruans omnem locum, & omne locatum; & sicut causa, cuius prima operatio non supponit existentiam loci, vel locati, ad hoc, vt agat; sed totum producit. Angelus vero nullo istorum modorum est vbiq̄ue; sed solum sicut illud, quod ex ordine nature habet habitudinem ad mouendum quodlibet corpus: propter quod ex eodem ordine habet, quod sit cuiuslibet corpori præsens quia sine præsentia non potest mouere. Ita Durandus. Dixi vero puram Creaturã; quia Christum secundum humanitatem non esse vbiq̄ue, ex instituto probandum est contra Vbiq̄uitas tom. 4. de Incarnatione*

DVBIUM IV.

Verum Deus sit etiam in aliquibus spatys, extra cælum & mundum; & quid sentiendum de vacuo.

Ad S. Thom. 1. p. q. 8. a. 1. & 2.

Res hæc etiamnum admodum controuersa est inter Theologos, etiam si à S. Thoma ex instituto non pertractetur. Nam quod ad spatia imaginaria extra cælum attinet, affirmatiuam sententiam tuentur Maior in 1. d. 37. quæst. 2. & in 2. dist. 1. quæst. 1. Palatius in 1. dist. 37. disput. 2. Marsilius Ficinus lib. 2. de immort. anim. cap. 6. Caietanus in Ioann. capit. 12. Sotus lib. 4. Physic. quæstio. 2. Fonseca lib. 5. Metaphysic. cap. 15. quæst. 9. sec. 4. Molina hic quæst. 8. art. 1. disp. 3. Gregorius de Valentia quæst. 8. pun. 1. Zumel ead. quæst. 8. art. 2. Suarez tom. 2. Metaphys. disp. 30. sec. 7. à num. 30. Idem senserunt Plato, Aristoteles, & alij Philosophi apud Eugubinum lib. 4. perenn. philos. cap. 1. & 2. Et citatur pro eadem S. Augustinus lib. 11. de ciuit. cap. 5. quasi id eo loco expresse senserit. Fauct etiã S. Thomas quodl. 11. a. 1. vbi dicit, *Deum nõ tantum esse in his que sunt, sed etiã que possumus imaginari.*

Negatiuam autem sententiam tradunt Richardus in 1. dist. 37. a. 1. quæst. 4. Scorus, Lycherus, Bargius ibid. quæst. num. Marsilius quæst. 39. art. 2. Capreolus d. 37. quæst. vn. ad 4. Scoti, & communis Thomistarum, qui cum assentant, Deum non esse in aliquo aliter, quam per operationem, consequens est; Deum, ex eorum sententia, in vacuo, aut spatijs illis imaginarijs esse non posse. Eandem sententiam magna contentione propugnat Vasquez hic disp. 29. cap. 2. & de spatijs illis imaginarijs sequitur Gillius l. 2. tract. 9. c. 18. num. 5.

Equidem semper existimaui, hac de re vix posse controuersiam esse, nisi de nomine & modo loquendi, vt etiam notarunt Gregorius de Valentia, Molina, & Suarez; cum hæc duo, quæ ad rem ipsam pertinent, apud omnes sint in confesso. Primum est. Dei existentiam & immensitatem mundi huius ambitu non contineri, definiri, aut concludi, vt patet ex dub. præced. Alterum est. Deum non ita esse extra mundum, vt illic sit, tanquam in aliquo vero, reali, ac positiuo loco; aut quasi illic habeat realem in seipso extensionem, per infinita quædam, seu vera, seu imaginaria spatia; quia nec vllus illic est realis locus, aut reale spatium: nec etiam vlla in Deum cadere potest extensio, qui summè spiritualis est. Dubium nunc manet de modo loquendi potius, quam de re ipsa; an vere ac proprio quodam sensu dici possit, Deum esse in spatijs quibusdam extramundis, vel alicubi extra mundum, aut simpliciter extra-

mun-